

Ilski, Stanisław

Komitet Obywatelski „Solidarność” w Bieżuniu w latach 1989-1990 : wybory

Bieżuńskie Zeszyty Historyczne 18, 162-170

2000

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

III

Wybory

Wybory odbyły się 27 maja 1990 r. Komisje wyborcze gminna i obwodowe składały się z członków różnych orientacji politycznych. Przewodniczyli: komisji gminnej – Anna Iłska, komisji obwodu nr 1 – Jan Iłski, komisji obwodu nr 2 – Krzysztof Zakrzewski, komisji obwodu nr 3 – Celina Buchalska. Okręgów wyborczych było 18. W szesnastu wybrani zostali kandydaci KO“S”. Tylko w okręgu nr 2 (Biezuń – Nowy Rynek, Polna, Zamoyskiego) Piotr Domradzki przegrał z niezależnym Tomaszem Gwiaździńskim, a w okręgu nr 16 (Sławęcín) Henryk Włodzimierz Grześkiewicz przegrał z Anną Małgorzatą Konwerską.

WYBORY

ZACHODZIŁO CZERWONE SŁONECKO!

ZAJDĘ –
BO DZIŚ UMIERA I SOLIDARNIŚĆ

„AUT-ZIŻ. JIŚCY”

Kartka, która została wrzucona do urny wyborczej w obwodzie nr 2.

Następnym etapem było wybranie władz Rady oraz wójta, sekretarza Urzędu Gminy i skarbnika. Na przewodniczącą Rady KO“S” predestynował Ewę Łubińską. Co do kandydata na wójta nastąpiły pewne wahania. Stanowisko proponowano Piotrowi Domeradzkiemu, który po przegraniu wyborów odmówił. “Solidarność” RI wysunęła Alinę Truszczyńską, którą KO“S” akceptował. Trudniejsze były rozmowy o kandydacie na sekretarza. Członkowie “Solidarności” RI nie chcieli dotychczas pełniącej tę funkcję Marii Rudzińskiej. Nie było jednak nikogo niezależnego z odpowiednim wykształceniem. Barbara Gręda, magister prawa, pełniąca funkcję przewodniczącej Kolegium ds. Wykroczeń w Żurominie, nie wyraziła zgody. Zdecydowano więc pozostawić M. Rudzińską aż do odejścia na urlop macierzyński, a w tym czasie znaleźć odpowiedniego kandydata.

Pierwsza sesja odbyła się 6 czerwca 1990 r. Otworzyła ją Anna Ilska, przewodnicząca Gminnej Komisji Wyborczej, przewodniczył radny senior Tadeusz Gnypp z Sadłowa. Na sesję nie zaproszono dotychczasowego przewodniczącego GRN Jerzego Kotarskiego i naczelnika Henryka Sikuta. Na przewodniczącego Rady zgłoszono dwie kandydatury – Ewę Łubińską i Krzysztofa Szczechowicza. Szczechowicz nie wyraził zgody. Ewa Łubińska została wybrana osiemnastoma głosami³⁸.

Druga sesja miała miejsce 11 czerwca 1990 r. Wójtem została wybrana Alina Truszczyńska – otrzymała 13 głosów, a kandydujący również Henryk Sikut – 5³⁹.

Trzecia sesja odbyła się 4 lipca 1990 r. Spoza składu Rady obecni byli: Robert Jędrzejczak – dyrektor PZU w Żurominie, Zenobia Ilska – przedstawicielka KO“S” i Włodzimierz Borowski – reprezentant “Solidarności” Rolników Indywidualnych. Wybierano wicewójta i sekretarza gminy. Zastępcą wójta został Czesław Niderla – radny z Sadłowa-Parceli, który otrzymał 11 głosów. Na kontrkandydatkę Barbarę Grędę głosowało 7 radnych. Na stanowisko sekretarza zaproponowano Marię Rudzińską, a wójt Alina Truszczyńska zgłosiła kandydaturę Mariana Kąkollewskiego z Żuromina. Radni kandydata nie znali, zaufali jednak wójtowi i wybrali go jedenastoma głosami przy dwóch oddanych na Marię Rudzińską⁴⁰.

Wybór ten zbulwersował grupę działaczy KO“S”. Trudno się było pogodzić z faktem, że sekretarzem Urzędu Gminy będzie członek ZSL, który przez kilkanaście lat sprawował urząd naczelnika gminy w Kucz-

1918-1990

Dnia 12.11.1990 r.

o godz. 16⁰⁰ w sali kina „KALINA”

w BIEZUNIU, odbędzie się uroczysta

akademia poświęcona 72 ROKOZY

ODZYSKANIA NIEPODLEGŁOŚCI

na którą wszystkich serdecznie

zapraszamy

Organizatorzy

Po raz pierwszy po drugiej wojnie światowej obchodziliśmy święto 11 Listopada.

borku, był więc funkcjonariuszem układu, który gospodarkę kraju doprowadził do ruiny i musiał odejść. Z rozmów z radnymi wynikało, że głosowali na Kąkolewskiego, ponieważ kandydaturę podała wójt, która była jedną z głównych postaci w KO“S”. Okazało się, że Kąkolewskiego polecił Jan Cegiełka z Kuczborka, który był przewodniczącym Okręgu NSZZ “Solidarność” w Żurominie.

W ciągu najbliższych dni Krystyna Ilska zwołała zebranie grupy działaczy KO“S”, na które został zaproszony Jan Cegiełka i oczywiście wójt Alina Truszczyńska. Zebranie przebiegało burzliwie. Były ostre ataki i podobne riposty. Formalnie skończyło się na niczym, choć stało się przyczyną rezygnacji Krystyny Ilskiej z dalszej pracy w KO“S”⁴¹.

KO“S” stracił impet, choć w ogóle nasuwało się pytanie, czy po rozpoczęciu pracy przez solidarnościową radę gminy ma sens jego istnienie. Formalne rozwiązanie nie nastąpiło. KO“S” przestał działać, a więc – przestał istnieć. Nowa rada nie czuła potrzeby konsultowania swych poczynań z kimkolwiek spoza wybranych osób.

Przypisy

1. “Komitety Obywatelskie. Powstanie – rozwój – upadek?”, praca zbiorowa pod red. T. Borkowskiego i A. Bukowskiego, Kraków 1993, s. 7, 11, 205.
2. “Przegląd Tygodniowy”, 1990, nr 10, s. 7.
3. “Gazeta Wyborcza”, 1989, nr 19, s. 1-3; nr 24, s. 1-3; nr 26, s. 1; nr 29, s. 1, 2, 4, 5; nr 32, s. 1, 2.
4. “Gazeta Wyborcza”, 1989, nr 26, s. 2; nr 30, s. 1; nr 33, s. 4, 5.
5. “Gazeta na Mazowszu”, 1990, nr 14, s. 1. “Sedno”, 1990, nr 10, s. 2; nr 13, s. 2. “Tygodnik Ciechanowski”, 1990, nr 33, s. 2; nr 37, s. 4; nr 49, s. 3.
6. Relacja Ewy Łubińskiej.
7. Notatki Krystyny Ilskiej, w zb. autora.
8. Ibid.
9. Ibid. Relacja A. Kraśniewskiego: *Nie było wyborów. Prym wiodła dr Ilska i nikt tego nie kwestionował. Nie próbowano tego zmienić. Wkład pracy i zaangażowanie dr Ilskiej było największe – i tak było dobrze.*
10. Ibid.
11. Ibid.
12. Nagłośnienie instalowali Jerzy Wronowski i Jan Ilski.

13. Magnetofon obsługiwała dwunastoletnia Kinga Ilska.
14. Notatka autora sporządzona w dniu wyborów.
15. Relacja Jana Ilskiego i Jadwigi Siedleckiej: (...) *fakt ten miał miejsce "na pięć przed dwunastą", ponieważ o godz. 24.00 mijal ustawowy termin akceptowania mężów zaufania. Okazało się, że pieczęć znajduje się w sejfie, a klucz posiada przy sobie pracownica WKW, której nie było w domu ani w lokalu Komisji. Znalaziono ją w Pultusku, przywieziona na miejsce jeszcze przed północą i przymuszono do podstemplowania upoważnień. Z przebiegu sprawy łatwo się było domyśleć, że nie chodziło o przypadek. Przypadkiem zaś było, że Jadwiga Siedlecka zauważyła brak pieczęci zaraz po rozdaniu upoważnień. Na każdym kroku starano się tak manipulować, żeby ograniczyć liczbę mężów zaufania i innych członków "Solidarności" w komisjach wyborczych.*
16. Zapiski Krystyny Ilskiej, w zb. autora.
17. Ewa Lubińska, wówczas inspektor szkolny, podaje, że dyrektor szkoły podstawowej Zbigniew Węglarz "burzył się", ale musiał się zgodzić ze względu na presję środowiska. Relacja Andrzeja Kraśniewskiego.
18. Relacja Ewy Lubińskiej.
19. Wg notatek Krystyny Ilskiej (w zb. autora) udział wzięło ok. 300 osób.
20. "Głos Bieżunia" – biuletyn Katolickiego Stowarzyszenia "Politicus" oddz. w Bieżuniu, nr 1, 2.
21. Rozszerzony skład osobowy Komitetu Obywatelskiego "Solidarność" od 28 stycznia 1990 r., wg zapisków Krystyny Ilskiej i dokumentów:

Badaszewski Zygmunt	– Dźwierzno
Bednarski Roman	– Bieżuń
Borowski Włodzimierz	– Władysławowo
Cecelski Waldemar	– Mak
Chyczewski Jan	– Mak
Czarcziński Ryszard	– Strzeszewo
Czypiński Kazimierz	– Bieżuń
Dobies Stefan	– Stanisławowo
Domeradzi Piotr	– Stawiszyn Zwalewo
Gajewski Józef	– Trzaski
Gnyp Tadeusz	– Sadłowo
Gołda Przemysław	– Sadłowo
Gołębiewski Zygmunt	– Bieżuń
Gręda Barbara	– Bieżuń
Grodzicki Kazimierz	– Bieżuń
Grześkiewicz Henryk Włodzimierz	– Bieżuń (Sławęcín)
Grześkiewicz Tadeusz	– Bieżuń
Ilska Anna	– Bieżuń
Ilska Krystyna	– Bieżuń
Ilska Zenobia	– Bieżuń
Ilski Jan	– Bieżuń
Kasicki Andrzej	– Strzeszewo
Kłobukowska-Truszczyńska Alina	– Bieżuń
Kraśniewska Zofia Hanna	– Bieżuń

Kraśniewski Andrzej	– Sadłowo
Lejman Roman	– Biezuń
Lekan Grzegorz	– Karniszyn Parcele
Lisowski Eugeniusz	– Myślin
Lubińska Ewa	– Biezuń
Manista Kazimierz	– Biezuń
Niderla Czesław	– Sadłowo Parcele
Nidzgorski Ryszard	– Kocewo
Oleksiak Alfred	– Karniszyn
Oleksiak Eugeniusz	– Władysławowo
Potorski Czesław	– Strzeszewo
Prejs Tadeusz	– Adamowo
Retajczyk Zbigniew	– Biezuń
Rogowicz Stanisław	– Myślin
Rygalski Feliks	– Dąbrówki
Rygalski Jerzy	– Dąbrówki
Sawicka Grażyna	– Biezuń
Sieradzki Stefan	– Stanisławowo
Sieradzki Zefiryn	– Stanisławowo
Skowerski Czesław	– Biezuń
Smoliński Stanisław	– Władysławowo
Szałkowski Kazimierz	– Kocewo
Szczechowicz Krzysztof	– Stawiszyn Zwalewo
Szynkiewicz Zbigniew	– Strzeszewo
Śniegocki Roman	– Biezuń
Woźniak Franciszka	– Sławęcín
Wronowski Jerzy	– Biezuń
Zimolzak Krzysztof	– Biezuń “Polam” (Jonne)

22. W zbiorach autora znajdują się dokumenty: 1) Pismo KO“S” z dnia 24 stycznia 1990 r. do przewodniczącego GRN i Naczelnika Gminy w Bieżuniu w sprawie uczestniczenia w działaniach jako czynnik obserwacyjno-kontrolny ze wskazaniem adresów kontaktowych do A. Truszczyńskiej i J. Ilskiego, 2) Zarządzenie nr 1/90 Naczelnika Urzędu Gminy w Bieżuniu z dnia 15 stycznia 1990 r. w sprawie rozkładu pracy urzędu, 3) Pismo GRN z dnia 5 lutego 1990 r. zawiadamiające o terminach (do końca lutego) sesji, posiedzeń i zebrań, 4) Pismo UG z dnia 25 stycznia 1990 r. zapraszające na spotkanie z samorządem mieszkańców w dniu 7 lutego 1990 r., 5) Pismo KO“S” (odpis) z dnia 20 lutego 1990 r. do GRN z wnioskiem o zaniechanie wyprzedaży nieruchomości i dokonanie inwentaryzacji majątku gminy, 6) Projekt uchwały GRN o przetargu na sprzedaż działki i budynku po przedszkolu (bez daty, nie podpisany). Jedną z grup nadzorujących prawidłowość rozchodu towarów stanowiły Jadwiga Siedlecka i Zenobia Ilska. Osoby te prowadziły także zbiórkę na Fundusz Inicjatyw Społecznych Tadeusza Mazowieckiego, kwitariusz w zb. autora.

23. Henryk Sikut, b. naczelnik gminy w rozmowie z autorem (20 czerwca 1998 r.) określa stosunki z KO“S” jako “żadne” – traktowany był “jakby go nie było”. Stosował się do życzeń, zatargów więc nie było. Jerzy Kotarski, b. przewodniczący GRN (wiosna 1998 r.) mówił: (...) kontakty były żadne (...) byliśmy postrzegani jako władza “czerwona” – bez analizy rzeczywistości.

24. Chodziło głównie o sprzedaż działki i budynku po przedszkolu i przeznaczenie pieniędzy na remont szkoły w Sławęcinnie oraz o urządzenie w drewnianym budynku po szkole podstawowej ośrodka przysposobienia zawodowego. Mówiło się również o sprzedaży mieszkania w budynku biblioteki gminnej. Naczelnik gminy wyjaśnił na sesji GRN 25 października 1989 r. (protokół nr VIII/89): (...) *budynek musi być wyceniony przez rzeczoznawcę, co pociągnie koszty w granicach 300-400 tysięcy złotych, a na to nie ma pieniędzy. Sprawa budynku po starej szkole w Bieżuniu – budynek ten został przekazany do Wojewódzkiego Ośrodka Szkolenia Zawodowego, oni w obecnej chwili opracowują dokumentację.* Członek Prezydium WRN w Ciechanowie Krzysztof Ilski w rozmowie z autorem oświadczył, że kosztorys adaptacji budynku oraz wyposażenia ze względu na brak środków nie był możliwy do zrealizowania.
25. Z ramienia KO“S” udział brali: K. Ilska, A. Truszczyńska, W. Borowski, E. Lubińska.
26. Relacja Zenobii Ilskiej.
27. Kopia dokumentu z dnia 8 marca 1990 r., sygnowana przez K. Ilską i A. Truszczyńską w zb. autora.
28. Kopia dokumentu z dnia 7 marca 1990 r. z adnotacją: wpłynęło 8 marca 1990 r. w zb. autora.
29. Finał spółdzielni jest oplakany – SKR dawno nie istnieje, szczątkowa GS utrzymuje nieliczny personel z wyprzedazy resztek majątku.
30. Relacja Stanisława Kursy, b. I sekretarza KG PZPR w Bieżuniu. W początku lutego KS “Politicus” wydało następujące oświadczenie:

Oświadczenie.

W ostatnich dniach stycznia Polacy stali się świadkami dość kuriozalnego wydarzenia. Bezpośrednio po rozwiązaniu PZPR powstała nowa partia lewicowa pod nazwą Socjaldemokracja Rzeczypospolitej Polskiej.

Założyciele partii przywłaszczyli sobie nie tylko nazwę politycznej orientacji, którą przez długie lata zwalczali, ale również historyczną nazwę Państwa Polskiego, którą zamienili niegdyś na PRL.

Ta niesłychana polityczna wolta wywołała nie tylko zdziwienie, ale i oburzenie znacznej części społeczeństwa polskiego. Oburzenie to podzielimy i my.

Kierownictwo oraz tzw. grupy inicjatywne nowej partii stanowią członkowie władz centralnych i terenowych byłej PZPR – partii, która odegrała w historii naszego narodu rolę wyjątkowo niechlubną. Deklaracje zerwania z dziedzictwem i ideologią komunizmu oceniamy jako koniunkturalne, jako że SdRP powstała na bazie ludzkiej i materialnej PZPR. Sytuację tę oceniamy jako próbę ucieczki przed odpowiedzialnością za 45-letni okres terroru komunistycznego, zapaść cywilizacyjną naszej Ojczyzny, zniszczenie środowiska naturalnego, relatywizację wartości narodowych.

Oświadczamy, że nie możemy traktować SdRP jako partii społecznie wiarygodnej.

*Katolickie Stowarzyszenie
“Politicus”*

31. Relacje St. Kursy i H. Sikuta.

32. W zbiorach autora znajduje się 6 dokumentów dotyczących tej sprawy: 1) Uchwała KO“S” z dnia 28 stycznia 1990 r. podpisana przez 31 członków (kopia), 2) wniosek KO“S” do Naczelnika gminy z dnia 30 stycznia 1990 r. (kopia), 3) Spis sprzętu lokalu KG PZPR w dniu 30 stycznia 1990 r. przez komisję w składzie: Waldemar Cecelski (przewodniczący), Alina Truszczczyńska, Jan Chyczewski i Włodzimierz Borowski z ramienia KO“S” oraz Henryk Sikut, Maria Rudzińska (sekretarz gminy) i Urszula Tomaszewska – przedstawiciele Urzędu Gminy (oryginał), 4) Pismo Naczelnika Gminy do KW PZPR w Ciechanowie z dnia 1 stycznia 1990 r., znak 8130-3/90 (kopia), (oryginał), 5) Pismo Naczelnika Gminy do KO“S” z dnia 2 lutego 1990 r., znak 0712-4/90 (oryginał), 6) Zarządzenie Wojewody Ciechanowskiego Franciszka Budzianowskiego z dnia 6 kwietnia 1990 r. (druk.)

33. Pismo Naczelnika Gminy do KW PZPR, j.w.

34. Druk ankiety:

Do mieszkańców gminy Biezuń

Ankieta

Zbliżają się wybory do rady gminy, pierwsze wolne wybory samorządowe od 50 lat. Oblicze gminy zależeć będzie od ludzi, których wybieramy do samorządu. Jeżeli los Twojej gminy leży Ci na sercu, weź udział w wyborach i wybierz ludzi odpowiedzialnych, rozsądnych i uczciwych, którzy dobro wspólne stawiają przed osobistymi korzyściami. Jeżeli w miejscu Twojego zamieszkania, w Twojej gminie widzisz ludzi, których darzysz zaufaniem i uważasz za godnych kandydowania na radnych, wypisz ich nazwiska na tej ankiecie:

L.p. Nazwisko i imię Adres

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

Nowowybrany samorząd będzie musiał dokonać wielu zmian w gminie. Jeśli chcesz mu pomóc, napisz, co powinien, Twoim zdaniem, zmienić w pierwszej kolejności:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

Ankieta, po wypełnieniu, przekaz do siedziby Komitetu Obywatelskiego “Solidarność” w Biezuńiu lub na ręce jednego z członków.

Nie musisz podpisywać propozycji, choć oczywiście możesz to uczynić. Informacje zawarte w ankiecie umożliwią sprawniejsze wyłonienie kandydatów na radnych.

PAMIĘTAJ! Los Twojej gminy zależy również od Ciebie!!!

*Komitet Obywatelski “Solidarność”
w Biezuńiu*

Uzasadnienie kandydatur prosimy podać na odwrocie.

35. Pomagały osoby spoza KO“S” np. Jadwiga Siedlecka, Mirosław Truszczyński, a również Tadeusz Grabowski – pracownik muzeum, który powielił setki ankiet i ulotek na jedynej wówczas w Bieżuniu kserokopiarni i własnym papierze (papier był wówczas prawie na wagę złota).
36. Relacje Jerzego Kotarskiego i Krystyny Schuster. Bogdan Jabłoński twierdzi, że nie wybrano zarządu, a współdziałano po koleżeńsku.
37. Relacja Krystyny Schuster.
38. Na podstawie protokołu z sesji odbytej dnia 6 czerwca 1990 r.
39. Ibid. dnia 11 czerwca 1990 r.
40. Ibid. dnia 4 lipca 1990 r. W protokole nie napisano, czy kandydat był przedstawiony, ani czy była dyskusja.
41. Krystyna Ilska uważała, że decyzja A. Truszczyńskiej była zła i niezgodniona z KO“S”, a wyborcy mają pretensje i ostro krytykują komitet z tego powodu. Podobnego zdania było wielu członków komitetu. Cegielka natomiast zachwalał Kąkolewski, a Truszczyńska groziła rezygnacją ze stanowiska wójta. Najostrzej atakowali Jan i Zenobia Ilscy, Borowski, Niderla, Szczechowicz – twierdząc, że zatrudnienie na stanowisku sekretarza gminy “czerwonego” jest zaprzeczeniem idei “Solidarności”. Były i zdania odmienne, np. Anna Ilska uważała, że skoro stało się to zgodnie z ordynacją – wszystko jest w porządku: relacje E. Łubińskiej, A. Truszczyńskiej, A. Ilskiej, Z. Ilskiej, J. Ilskiego, W. Borowskiego. Kopia pisma K. Ilskiej do Porozumienia Komitetów Obywatelskich w Ciechanowie, zawiadamiającego o rezygnacji z pracy w KO“S” z dnia 17 września 1990 r. w zb. autora.

Wykaz respondentów

Borowski Włodzimierz
 Gręda Barbara
 Ilska Anna
 Ilska Zenobia
 Ilski Jan
 Jabłoński Bogdan
 Kotarski Jerzy
 Krajewska Krystyna
 Kraśniewski Andrzej
 Kursa Stanisław
 Łubińska Ewa

Perłowska Elżbieta
 Rygalski Jerzy
 Sarnowski Zbigniew
 Schuster Krystyna
 Siedlecka Jadwiga
 Sikut Henryk
 Truszczyńska Alina
 Wronowski Jerzy
 Zaleski Stefan
 Zimolzak Roman